

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. birželio 23 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Alės Bukaviniienės, Gražinos Davidonienės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja) ir Andžej Maciejewski,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „JUMPS“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. spalio 22 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „JUMPS“ ieškinį atsakovei akcinei bendrovei „Ignitis gamyba“ dėl netesybų priteisimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių netesybas ir jų mažinimą, aiškinimo bei taikymo.
2. Ieškovė UAB „JUMPS“ kreipėsi į teismą, prašydamą priteisti iš atsakovės AB „Lietuvos energijos gamyba“ (akcinės bendrovės pavadinimas pakeistas į „Ignitis gamyba“) 392 854,30 Eur, 8 procentų dydžio procesines palūkanas nuo bylos iškėlimo teisme momento iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, jeigu teismas nuspręstų, jog egzistuoja pagrindas ieškovei taikyti netesybas, sutartyje nurodytas taikytinas baudas sumažinti *ex officio* (pagal pareigas) iki 0,01 procento, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovė nurodė, kad ji dalyvavo atsakovės paskelbtame konkurse dėl pardavimo 29 250 tonų mazuto. Šalis 2018 m. spalio 8 d. sudarė pirkimo–pardavimo sutartį Nr. 2050/6/18/0251 (toliau – Sutartis), kuria pardavėja (atsakovė) įsipareigojo parduoti, o pirkėja (ieškovė) – įsigyti preliminarų 29 250 tonų kiekį mazuto, laikomo pardavėjai priklausančiuose rezervuaruose. 2018 m. spalio 17 d. ieškovė pateikė raštą atsakovei „Dėl 2018 m. spalio 8 d. pirkimo–pardavimo sutarties Nr. 2050/6/18/0251 įvykdymo užtikrinimo pateikimo“, kuriame nurodė, kad ji neturi objektyvios galimybės pateikti Sutarties bendrosios dalies 5.4 punkte nurodytus reikalavimus atitinkančią banko išduotą garantiją. 2018 m. lapkričio 22 d. ieškovė ir atsakovė pasirašė susitarimą dėl sutarties pakeitimo (toliau – Susitarimas). Pagal šį Susitarimą pirkėja (ieškovė) įsipareigojo pateikti Lietuvos Respublikoje ar kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje ar Europosekonominės erdvės (EEE) valstybėje registruoto ar kito tarptautinio banko išduotą garantiją, kurios suma yra lygi 2 070 110,25 Eur, per 5 darbo dienas nuo susitarimo pasirašymo dienos. 2018 m. lapkričio 27 d. ieškovė pateikė 2 070 110,25 Eur sumos AB „Citadele“ banko išduotą garantiją Nr. VB3/18/GR1646. Iki 2019 m. kovo 13 d. ieškovė nupirko, apmokėjo ir išvežė iš atsakovės visą kiekį mazuto pagal Sutartį. 2019 m. balandžio 15 d. atsakovė pateikė raštą ieškovei „Dėl netesybų ir nuostolių sumokėjimo“, kuriame nurodė, kad ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo šio rašto gavimo dienos ieškovė privalo sumokėti pagal Sutartį priskaičiuotas netesybas bei nuostolius, sudarančius 508 388,16 Eur. 2019 m. balandžio 15 d. ieškovė pateikė pretenziją atsakovei „Dėl reikalavimo sumokėti nuostolius ir netesybas“, kurioje nurodė, kad ieškovė atsakovės prašo grąžinti ieškovei 141 463,29 Eur permoką ir sutarties vykdymo metu atsakovei pateiktą banko garantiją. 2019 m. balandžio 23 d. atsakovė pateikė raštą ieškovei „Dėl netesybų taikymo“, kuriame nurodė, kad sumažina priskaičiuotų netesybų dydį nuo 508 388,16 Eur ir prašo išmokėti jai 392 854,30 Eur. 2019 m. balandžio 29 d. atsakovė pateikė AB „Citadele“ bankui Reikalavimo dėl mokėjimo pagal 2018 m. lapkričio 27 d. banko garantiją Nr. VB3/18/GR1646 raštą, kuriuo prašė išmokėti jai 392 854,30 Eur. 2019 m. gegužės 3 d. atsakovė pasinaudojo ieškovės pateikta AB „Citadele“ banko išduota banko garantija ir atsakovei buvo išmokėta 392 854,30 Eur. 2019 m. gegužės 8 d. atsakovė, iš AB „Citadele“ banko gavusi 392 854,30 Eur dydžio netesybų atlyginimą, atsisakė likusių savo teisių pagal banko garantiją ir AB „Citadele“ bankas pagal ieškovės prašymą grąžino nepanaudotos banko garantijos sumos dydžio likutį. Ieškovė mano, kad ji turi teisę reikalauti 392 854,30 Eur dydžio neteisėtai taikytų netesybų, kadangi jos veiksmai negali būti laikomi neteisėtais ir jai negali būti taikoma sutartinė civilinė atsakomybė. Ieškovė 2018 m. spalio 17 d. informavo atsakovę apie tai, kad dėl objektyvių priežasčių iki Sutarties 5.1 punkte nurodytos dienos ji negalės pateikti Sutarties garanto. Ieškovei nuo 2018 m. spalio 17 d. aktyviai siūlius kitus Sutarties įvykdymo užtikrinimo būdus, siekiant kuo skubiau pradėti vykdyti sutartinį įsipareigojimą ir atsiimti visą mazuto kiekį iki 2019 m. sausio 23 d., atsakovė tik 2018 m. lapkričio 22 d., t. y. praėjus daugiau kaip mėnesiui, sutiko priimti ieškovės siūlomą AB „Citadele“ banko garantiją. Be to, Sutarties 25 punkte nurodyta, kad Sutartis įsigalioja tik pirkėjui pateikus banko išduotą garantiją. Ieškovė banko garantiją pateikė 2018 m. lapkričio 27 d., todėl Sutartis įsigaliojo ne jos sudarymo dieną (2018 m. spalio 8 d.), o būtent banko garantijos pateikimo dieną – 2018 m. lapkričio 27 d. Atitinkamai ir Sutartyje nurodyti jos vykdymo terminai turėjo būti skaičiuojami ne nuo 2018 m. spalio 8 d., o nuo Sutarties įsigaliojimo dienos – 2018 m. lapkričio 27 d. Atsakovė neteisėtai ir nepagrįstai delspinigius skaičiavo nuo 2019 m. sausio 24 d., laikydama, kad Sutartis įsigaliojo 2018 m. spalio 8 d., nors, sulgysus dėl vėlesnio Sutarties įvykdymo termino, delspinigiai galėjo būti pradėti skaičiuoti ne nuo 2019 m. sausio 24 d., o nuo 2019 m. kovo 15 d. Ieškovės teigimu, atsakovės pritaikytas netesybų dydis yra akivaizdžiai neproporcingas. Teismas turėtų mažinti netesybų dydį bent iki 0,01 procento už vieną dieną.
4. Atsakovė atsiliepime į ieškinį su juo nesutiko, prašė jį atmesti. Nurodė, kad visos konkurso sąlygos ieškovei buvo žinomos, ieškovė pati patvirtino, kad su visomis konkurso sąlygomis sutinka, dėl ginčui aktualių konkurso sąlygų nesikonsultavo, neprasė jų patikslinti arba pakeisti, todėl pripažintina, kad ieškovė žinojo tiek apie Sutarties įvykdymo galutinį terminą, tiek apie konkrečias sąlygas atitinkančios banko garantijos pateikimą, tiek apie civilinės atsakomybės taikymo už netinkamą sutarties vykdymą sąlygas. Būtent ieškovė buvo kalta dėl to, kad nepasirūpino Sutarties sąlygas atitinkančios banko garantijos gavimu, dėl to vėlavo pradėti vykdyti Sutartį. Be to, ieškovė nevykdė Sutarties nustatytais terminais. Ieškovės pažeidimai laikytini ieškovės neteisėtais veiksmais, kadangi jais buvo šurkščiai pažeistos Sutarties sąlygos (Sutarties įvykdymo terminas). Akcentavo, kad atsakovė ne delsė priimti ieškovės pasiūlytą banko garantiją, o reikalavo pateikti Sutarties sąlygas atitinkančią banko garantiją. Atsakovė bendradarbiavo su ieškove, sudarydama sąlygas jai įvykdyti sutartinius įsipareigojimus, taip pat užtikrino Sutarties išsaugojimą. Pažymėjo, kad šalis Sutartyje susitarė dėl sutarties pažeidimo atveju taikomų netesybų dydžio. Šalis taip pat pripažino, kad minėtų netesybų dydis yra laikomas minimalia neginčijama nukentėjusios šalies patirtų nuostolių suma, kurią kita šalis turi kompensuoti nukentėjusiai šaliai dėl Sutarties pažeidimo (nesilaikymo), nereikalaujama nuostolių dydį patvirtinančių įrodymų. Atsižvelgiant į Sutarties

pažeidimus (kurie atitinkamai laikytini neteisėtais ieškovės veiksmais), ieškovei buvo apskaičiuotos netesybos už įšankstinių sąskaitų neapmokėjimą, minimalaus mazuto kiekio neišvežimą nustatytu terminu ir už viso sutartimi sulygto mazuto kiekio neišvežimą iki 2019 m. sausio 23 d. Nurodė, kad ieškovės reikalavimas sumažinti netesybą iki 0,01 procento yra nepagrįstas. Ieškovės prašomas taikyti netesybų dydis neatitinka komercinių santykių praktikoje taikomo netesybų dydžio, yra nepagrįstai mažas, neatitinkantis netesybų kompensacinio pobūdžio, todėl toks ieškinio reikalavimas turi būti atmestas.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Vilniaus apygardos teismas 2019 m. spalio 25 d. sprendimu ieškinį atmetė.

5.1. Teismas nusprendė, kad Susitarimu dėl Sutarties pakeitimo šalys nustatė galutinį viso parduotino mazuto kiekio iš pardavėjos (atsakovės) teritorijos išsivežimo terminą – 2019 m. sausio 23 d. (imtinai). Pažymėjo, kad byloje nėra ginčo dėl Sutarties įvykdymo faktinių aplinkybių: ieškovė nupirko, apmokėjo ir išvežė iš atsakovės visą Sutartyje nurodytą mazuto kiekį 2019 m. kovo 13 d. Taigi, teismo vertinimu, ieškovė pažeidė šalių Susitarimu nustatytą galutinį viso parduotino mazuto išsivežimo terminą. Nustatė, kad ieškovė siūlo aiškinti šalių Sutartis ir Susitarimo nuostatas atsižvelgiant į tikruosius šalių ketinimus, šalių elgesį po Sutarties sudarymo ir vadovautis ne pažodiniu sutarties nuostatų aiškinimu – ieškovės teigimu, tikrieji šalių ketinimai ir faktiniai šalių veiksmai rodo, jog mazuto išvežimo terminas buvo ne 2019 m. sausio 23 d., o gerokai vėlesnis. Teismas taip pat nustatė, kad Sutartis įsigaliojo tik po banko garantijos pateikimo (2018 m. lapkričio 27 d.), dėl to tarp šalių ginčo nėra. Teismas laikė neįrodytais ieškovės argumentus, kad atsakovės ketinimai buvo nukreipti į Sutarties įvykdymą per tris mėnesius nuo Sutarties įsigaliojimo dienos.

5.2. Teismas pažymėjo, kad byloje nėra objektyvių duomenų, jog iki Sutarties pasirašymo ieškovė konkurso sąlygų reikalavimus garantiją teikiančiam bankui vertino kaip perteklinius. Įvertinęs byloje esančius įrodymus teismas nusprendė, kad ieškovės teiginys apie Sutarties vykdymo vėlavimą dėl atsakovės nepagrįsto delsimo priimti banko garantiją yra nepagrįstas, kadangi tik po Sutarties pasirašymo paaiškėjo, kad ieškovė negali pateikti garantijos, atitinkančios Sutarties 5.4 punktą. Garantija buvo pateikta po dviejų mėnesių nuo Sutarties pasirašymo (vietoje Sutartyje nurodytų 10 dienų) dėl ieškovės kaltės; atsakovė, sutikusi Susitarimu pakeisti Sutarties sąlygas, atsižvelgė į ieškovės poziciją ir tinkamai įvykdė bendradarbiavimo su kita Sutarties šalimi pareigą. Teismas pripažino, kad Susitarimu dėl galutinio parduodamo mazuto išvežimo termino atsakovė patvirtino, jog jos ketinimai įvykdyti sutartį iki 2018 m. pabaigos iš esmės nepasikeitė (Susitarime nustatytas tik mėnesiu ilgesnis terminas), o galutinis mazuto išvežimo terminas atsakovei buvo svarbus. Vadovaudamasis tuo, kas anksčiau išdėstyta, teismas atmetė ieškovės argumentus, kad atsakovė, sutikusi pakeisti (sušvelninti) reikalavimus banko garantijai ir priimti AB „Citadele“ banko garantiją, privalėjo pratęsti Sutarties įvykdymo terminą, atsižvelgdama į tai, kad garantija buvo pateikta vėliau, nei buvo nustatyta Sutartyje.

5.3. Pasisakydamas dėl ieškovės argumentų, turinčių, ieškovės manymu, pagrįsti atsakovės kaltę, teismas nurodė, kad atsakovės nesutikimas pratęsti mazuto išvežimo terminą negali būti vertinamas kaip pareigos bendradarbiauti su kita Sutarties šalimi pažeidimas. Teismas nurodė, kad preliminarus produkto išvežimo grafikas negali būti vertinamas kaip atsakovės įsipareigojimas krauti po 30 cisternų mazuto kiekvieną darbo dieną; preliminarus grafikas vertintinas kaip ieškovės įsipareigojimas preliminariniame grafike nurodytomis dienomis išsivežti grafike nurodytą mazuto kiekį. Konstatavo, kad ieškovė neįrodė, jog Sutartis nebuvo įvykdyta per nustatytą terminą dėl atsakovės sutartinių įsipareigojimų nesilaikymo. Taip pat nustatė, kad ieškovė nevykdė savo įsipareigojimo per darbo dieną pateikti po 30 vagonų produktui pakrauti.

5.4. Teismo sprendime taip pat nurodyta, kad atsakovė buvo sustabdžiusi mazuto krovimą dėl ieškovės netinkamo įšankstinių sąskaitų apmokėjimo, kadangi ieškovė neturėjo finansinių pajėgumų apmokėti įšankstines sąskaitas ir 2019 m. vasario 12 d. kreipėsi į atsakovę, siūlydama panaudoti įšankstiniui apmokėjimui banko garantiją. Apibendrinęs išdėstytus argumentus, teismas padarė išvadą, kad byloje nėra įrodymų, jog prievolės įvykdymo terminas buvo praleistas dėl atsakovės kaltės.

5.5. Analizuodamas ieškovės teiginius dėl atsakovei padarytos žalos nebuvimo, teismas nurodė, kad nei įstatymas, nei šalių sutartis neįtvirtina sąlygos, jog sutartinių netesybų suma negali viršyti faktiškai patirtų nuostolių sumos. Ieškovės prielaida, kad atsakovė dėl prievolės įvykdymo termino pažeidimo galėjo gauti naudos dėl mazuto kainos didėjimo, todėl nepatyrė nuostolių, neįrodyta, be to, šalių teisinių santykių kontekste yra teisiškai nereikšminga. Pripažino, kad ieškovės argumentai nepaneigia atsakovės teisės reikalauti netesybų Sutarties pažeidimo atveju.

5.6. Teismas nustatė, kad ieškovė yra įvykdžiusi savo prievolę atsakovei, tačiau pažeidė prievolės įvykdymo terminą. Netesybos buvo taikytos ieškovei pagal Susitarimo 7 punktą. Parduodamas produktas (mazutas) buvo išsivežtas 2019 m. kovo 13 d., bauda buvo skaičiuojama nuo 2019 m. sausio 25 d. iki 2019 m. kovo 13 d. Teismas įvertino, kad 2019 m. gegužės 8 d. atsakovė iš AB „Citadele“ banko gavo 392 854,30 Eur dydžio netesybų pagal banko garantiją. Šalių sutarties kaina be PVM – 6 900 367,50 Eur, t. y. bauda sudaro 5,7 proc. Sutarties kainos. Todėl, atsižvelgdamas į šalių Sutarties kainą, duomenis apie atsakovės patirtus nuostolius, teismas 392 854,30 Eur dydžio netesybų sumą pripažino pakankama atsakovei, kad atlygintų jos patirtus nepatogumus, ir nurodė nesant pagrindo ją mažinti.

6. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2020 m. spalio 22 d. nutartimi paliko nepakeistą Vilniaus apygardos teismo 2019 m. spalio 25 d. sprendimą.

6.1. Teisėjų kolegija nustatė, kad atsakovė 2018 m. liepos 12 d. paskelbė konkursą dėl 29 250 tonų mazuto pardavimo. Konkurso sąlygose buvo nurodyta, kad laimėjęs dalyvis ne vėliau kaip per 10 (dešimt) kalendorinių dienų nuo sutarties pasirašymo dienos sutarties įvykdymui užtikrinti privalės pateikti banko išduotą garantiją, kuri turės galioti nuo sutarties sudarymo dienos ir ne trumpiau kaip iki sutartimi prisiuntų įsipareigojimų įvykdymo (2018 m. liepos 12 d. kvietimo dalyvauti pardavimo objekto pardavime sąlygų 2.20 punktas). Pardavimo sąlygų specialiosios dalies 25 punkte užfiksuotas sutarties įsigaliojimo momentas – sutartis įsigalioja laimėjusiam dalyviui pateikus sutarties garantą pagal sąlygų 2.20 punktą. 2018 m. spalio 8 d. ieškovė ir atsakovė sudarė Sutartį, kuria atsakovė (pardavėja) įsipareigojo parduoti, o ieškovė (pirkėja) – įsigyti preliminariai 29 250 tonų mazuto, laikomo pardavėjos rezervuaruose. Į Sutarties turinį buvo įtraukta kvietimo dalyvauti objekto pardavime nustatyta sąlyga, susijusi su privalomu sutarties įvykdymo užtikrinimu, t. y. kad pirkėja ne vėliau kaip per 10 dienų nuo sutarties pasirašymo sutarties įvykdymui užtikrinti turėjo pateikti banko išduotą garantiją (Sutarties bendrosios dalies 5.1 punktas), kurią gali išduoti Lietuvos Respublikoje ar kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje ar Europos ekonominės erdvės (EEE) valstybėje registruotas ar kitas tarptautinis bankas, turintis ne žemesnį nei A- (A minus) pagal „FitchRatings“ agentūrą (arba „Standard&Poor's“, arba „Moody's“ reitingo agentūrų atitikmenį) ilgalaikio skolinimosi reitingą (Sutarties bendrosios dalies 5.4 punktas). Remiantis Sutarties bendrosios dalies 5.2 punktu, specialiosios dalies 25 punktu, šalys susitarė, kad Sutartis įsigalios pirkėjai (ieškovei) pateikus reikalaujamą garantą patvirtinantį dokumento originalą. 2018 m. spalio 17 d. ieškovė kreipėsi į atsakovę informuodama, kad neturi objektyvios galimybės pateikti Sutarties bendrosios dalies 5.4 punkte nurodytus reikalavimus atitinkančią banko garantiją, ir pasiūlė Sutarties įvykdymo užtikrinimui įmokėti Sutarties garanto sumą į pardavėjos nurodytą atsiskaitomąją sąskaitą. 2018 m. lapkričio 22 d. ieškovė ir atsakovė pasirašė Susitarimą dėl sutarties pakeitimo. Iš Susitarimo sąlygų matyti, kad šalys pakeitė mokėjimo už parduodamą mazutą sąlygas (nustatydamos įšankstinį mokėjimą), minimalaus vienkartinio paimamo mazuto kiekį, jį sumažindamos, tačiau išlaikydamos tokį patį, kaip nustatyta Sutartyje, mėnesinį kiekį, reikalavimus garantui. Susitarimo 7 punkte buvo nurodyta, kad „Pirkėjas įsipareigoja visą pagal Sutartį parduotiną Pardavimo objekto kiekį iš Pardavėjo teritorijos išsivežti ne vėliau nei iki 2019 m. sausio 23 d. (imtinai)“.

Vadinasi, šalys Susitarimu sulygo dėl konkretaus mazuto išvežimo termino. Be to, Susitarimo 7 punkte buvo nustatytos sankcijos ieškovei, jei ši laiku, t. y. iki 2019 m. sausio 23 d., neišveš perkamo produkto. Pažymėtina ir tai, kad Susitarimo 8.1 punktu ieškovė įsipareigojo atlyginti visas atsakovės patirtas išlaidas, įskaitant, bet neapsiribojant, pardavimo objekto šildymo ir kuro ūkio išlaikymo sąnaudas tuo atveju, jei visas Sutarties specialiosios dalies 5 punkte nurodytas pardavimo objekto kiekis nebūs išvežtas iki 2019 m. sausio 23 d. Kaip patvirtina Susitarimo 8 punktas, ši pareiga ieškovei buvo nustatyta atsižvelgiant į atsakovės pagrįstą ir teisėtą lūkestį, jog Sutartis įsigalios ir visi sutartiniai įsipareigojimai bus pradėti vykdyti skaičiuojant jų vykdymo terminus nuo 2018 m. spalio 18 d. Paminėtinas ir Susitarimo 8.3 punktas, kuriuo ieškovė pareiškė, kad neturi ir neturės jokių pretenzijų ir (ar) reikalavimų atsakovei dėl sutartinių atsakovės įsipareigojimų vykdymo, jei Sutarties vykdymas neatitiks Sutarties sąlygų dėl to, kad Sutartis bus pradėta vykdyti vėliau, nei nustatyta Sutartyje iki šio Susitarimo pasirašymo (t. y. vėliau nei skaičiuojant vykdymo terminus nuo 2018 m. spalio 18 d.). Apibendrinant šias Susitarimo nuostatas spręstina, kad ieškovė besąlygiškai sutiko su galutiniu sutarties įvykdymo terminu – 2019 m. sausio 23 d., jai buvo žinoma, kad Susitarimas, įtvirtinantis šį terminą, buvo sudarytas būtent dėl jos vėlavimo pateikti banko garantiją, ir, atsižvelgiant į tai, ji pripažino pareigą atlyginti atsakovės nuostolius, galinčius atsirasti dėl mazuto išvežimo ne per nustatytą terminą.

- 6.2. Teismas nenustatė, kad ieškovė, prieš sudarant Susitarimą, būtų kreipusis į atsakovę su prašymu nustatyti ilgesnį Sutarties įvykdymo terminą. Iš 2018 m. spalio 23 d., 2018 m. spalio 24 d. raštų, adresuotų atsakovei, matyti, kad ieškovė prašė pratęsti garantijos pateikimo, o ne Sutarties įvykdymo terminą. Ieškovė teismui nepateikė duomenų, kad prieš pasirašant Susitarimą ji būtų išreiškusi nesutikimą su Sutarties įvykdymo iki 2019 m. sausio 23 d. terminu, šią sąlygą laikytų nesąžininga. Esant tokioms aplinkybėms teismas pripažino, kad ieškovė neįrodė negalėjimo derėtis dėl Sutarties, susitarimo sąlygų, besąlygiško ieškovės pasiūlymų atmetimo, priešingai, ieškovės argumentai derybų metu, jos veiksmai pasirašant Susitarimą patvirtina jos pritarimą galutiniam perkamo produkto išvežimo terminui – 2019 m. sausio 23 d. Teismas iš byloje esančių duomenų nėra nustatęs atsakovės veiksmų, patvirtinančių jos ketinimą dviem mėnesiams pratęsti parduodamos prekės išvežimo terminą (ne iki 2019 m. sausio 23 d., o iki 2019 m. kovo 15 d.). Minėta, kad šalių derybos dėl banko garantijos pateikimo baigėsi pasirašant Susitarimą, kuriame atsakovė buvo akcentavusi mazuto išvežimo termino iki 2019 m. sausio 23 d. svarbą, ir būtent su šia data yra susijusi ieškovei taikoma atsakomybė dėl Sutarties neįvykdymo.
- 6.3. Teismas nustatė, kad Sutarties specialiosios dalies 13 punktas, priešingai nei aiškina ieškovė, nesuponuoja atsakovės pareigos per vieną kalendorinę dieną pakrauti 30 geležinkelio cisternų, o tik nustato jos technines galimybes priimti 30 cisternų. Šią išvadą patvirtina ir ieškovės atsakovei 2018 m. lapkričio 23 d. pateiktas pardavimo objekto išvežimo grafikas, kuriame nurodyta, kad kiekvieną darbo dieną (iš viso 20 d. d.) nuo 2018 m. gruodžio 3 d. iki 2019 m. sausio 25 d. bus išvežama po 30 vagonų, arba po 1650 t, mazuto. Iš ieškovės elektroninio laiško, siųsto kartu su pardavimo objekto išvežimo grafiku, matyti, jog ieškovė šį grafiką vertino kaip preliminarų, kurį reikia suderinti su atsakove, ir pati ieškovė remiasi pasirašytos Sutarties sąlyga, kad bet kokių atveju papildomai prieš pakrovimą ieškovė teiks informaciją atsakovei apie pateikiamą vagonų skaičių, pateikimo datą ir laiką. Nenustačius atsakovės pareigos per vieną kalendorinę dieną krauti po 30 vagonų parduodamos prekės, nėra pagrindo sutikti su ieškove, kad jos vėlavimą vykdyti Sutartį suponavo būtent atsakovės veiksmai. Akcentuotina ir tai, kad iš byloje esančių operatyvinių žurnalų, traukinio lapų nustatyta, jog ieškovės kiekvieną dieną teikiamų krauti vagonų skaičius nebuvo vienodas – dešimt, penkiolika, dvidešimt ir pan. vagonų, tačiau ne 30 vagonų, kaip ji pati buvo nurodžiusi preliminariniame mazuto išvežimo grafike. Atsakovė negalėjo krauti daugiau parduodamos prekės, nei pristatyta cisternų, todėl išvežamo mazuto kiekis priklausė nuo ieškovės veiksmų. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad ieškovė turėjo sunkumų apmokėdama išankstines sąskaitas ir būtent tai lėmė mazuto krovo darbų stabdymą. Teismas atmetė ieškovės argumentą, kad ji negalėjo krauti mazuto dėl atsakovės įrangos gedimo, nes nustatė, kad atsakovė, skaičiuodama nuostolių dydį nuo 2019 m. sausio 25 d., o ne nuo 2019 m. sausio 23 d., į šią aplinkybę buvo atsižvelgusi. Ieškovė, žinodama, kad garantiją turi pateikti per 10 dienų, pateikusi ją tik po dviejų mėnesių, negalėjo tikėtis ir mazuto išvežimo termino pratęsimo.
- 6.4. Apibendrinamas anksčiau išdėstyti motyvai, apeliacinės instancijos teismas pritarė pirmosios instancijos teismo pozicijai, kad ieškovė neįrodė, jog prievolės, priimtose Sutartimi ir Susitarimu, įvykdymo terminas buvo pažeistas dėl atsakovės kaltės, kas paneigtų ieškovės neteisėtų veiksmų, pasireiškiančių ieškovei laiku (iki 2019 m. sausio 23 d.) neišvežus perkamo mazuto, atlikimą.
- 6.5. Teisėjų kolegija, pritarusi pirmosios instancijos teismo argumentams dėl netesybų mažinimo, papildomai nurodė, jog byloje nėra įrodymų, kad ieškovė, sudarydama Susitarimą, neturėjo galimybės derėtis dėl Sutarties, Susitarimo sąlygų (įskaitant ir sąlygą dėl netesybų) ir kad sutarčių sudarymo metu 0,5 proc. dydžio netesybos būtų buvusios neprotingos, neatitinkančios rinkoje taikytų netesybų normų. Teismas pažymėjo ir tai, kad šalys yra juridiniai asmenys, siekiantys pelno, turintys patirties derybų sferoje, laisva valia sudarę sutartį ir susitarę dėl netesybų dydžio, tokiu būdu įvertinę savo galimybę vykdyti sutartį, turi pareigą prisiimti atsakomybę už netinkamą sutarties įvykdymą. Ieškovė terminą įvykdyti Sutartį praleido beveik dviem mėnesiais, o pagal Susitarimo nuostatas visas Sutarties vykdymo terminas buvo du mėnesiai. Kaip buvo detalai aptarta šioje nutartyje, ieškovė neįrodė atsakovės kaltės, kuri būtų pagrindas atleisti ieškovę nuo sutartinės civilinės atsakomybės ar sumažinti jos dvūdvi. Esant tokioms aplinkybėms pripažintina, kad byloje nėra sąlygų mažinti atsakovės apskaičiuotą netesybų sumą, nes netesybų mažinimas prieštarautų Susitarimo šalių valiai sudarant Susitarimą.

III. Kasacinio skundo teisiniai argumentai ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

7. Kasaciniu skundu ieškovė prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2019 m. spalio 25 d. sprendimą ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. spalio 22 d. nutartį; ieškovės ieškinį tenkinti ir priteisti iš atsakovės ieškovės naudai 392 854,30 Eur, 8 proc. dydžio procesines palūkanas nuo bylos iškėlimo teisme momento iki teismo sprendimo visiško įvykdymo; jei teismas nuspręstų, jog egzistuoja pagrindas ieškovei taikyti netesybas, jas sumažinti *ex officio* iki 0,01 proc. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 7.1. Teismai netinkamai aiškino ir taikė Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – **CK**) 6.253 straipsnio 5 dalį bei **CK** 6.259 straipsnį, pagal kuriuos byloje privaloma įvertinti ne tik prievolę galimai pažeidusios šalies, bet ir kreditoriaus veiksmus, o nustatius, kad kreditorius yra kaltas dėl galimo prievolės pažeidimo ir (ar) nuostolių, skolininko atsakomybė turėtų būti sumažinta arba apskritai netaikoma. Bylos faktinės aplinkybės ir surinkti įrodymai patvirtina, kad dėl vėlesnio Sutarties įvykdymo yra kalta pati atsakovė (kreditorė), pakankamai nebendradarbiavusi su ieškove dėl siūlomo Sutarties įvykdymo užtikrinimo priemonių bei nevykdžiusi sutartinių įsipareigojimų dėl nustatyto mazuto kiekio pakrovimo, o tai padarė tiesioginę įtaką mazuto išvežimo galimybėms ir terminams. Tačiau visos su vėlesniu Sutarties įvykdymu susijusios pasekmės buvo perkeltos išimtinai ieškovei, tinkamai neįvertinant atsakovės kaltės, nors Sutarties įvykdymas priklausė nuo abiejų sutarties šalių prisiimtų įsipareigojimų vykdymo, abiejų šalių bendradarbiavimo. Be to, sprendžiant dėl aplinkybių, patvirtinančių atsakovės kaltę, buvo netinkamai ištirti ir įvertinti byloje surinkti įrodymai ir tokiu būdu pažeista Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – **CPK**) 185 straipsnio 1 dalis.
- 7.2. Dėl vėlesnio nei 2019 m. sausio 23 d. Sutarties įvykdymo atsakovė gavo net 495 499,13 Eur naudos, nuo 2019 m. sausio 23 d. rinkoje smarkiai padidėjus mazuto kainoms. Remiantis **CK** 6.249 straipsnio 6 dalimi bei jos aiškinimu kasacinio teismo praktikoje, į šią atsakovės (kreditorės) gautą naudą turėtų būti atsižvelgiama sprendžiant dėl civilinės atsakomybės ieškovei taikymo, ypač įvertinus tai, kad ši atsakovės gauta nauda net keletą kartų viršija atsakovės byloje deklaruotus, neįrodytus nuostolius bei taikytų netesybų sumą. Tačiau teismai šias aplinkybes ignoravo, jas laikė teisiskai nereikšmingomis. Tokiu būdu teismai netinkamai taikė **CK** 6.249 straipsnio 6 dalį, įtvirtinančią kreditorės gautos naudos įskaitymą į nuostolius. Be to, pripažinus atsakovės teisę į netesybas, kai dėl to paties veiksmo (vėlesnio Sutarties įvykdymo) atsakovė gavo naudos, buvo įteisintas vienos iš Sutarties šalių (atsakovės) nepagrįstas praturtėjimas kitos šalies sąskaita.

- 7.3. Atsisakydami sumažinti ieškovei taikytas netesības, teismai netinkamai aiškino ir taikė [CK 6.73](#) straipsnio 2 dalį ir [CK 6.258](#) straipsnio 3 dalį. Šioje byloje egzistavo abu netesības sumažinimo pagrindai: a) ieškovė visiškai įvykdė Sutartį; b) ieškovei taikytos netesības tiek procentine išraiška (0,5 proc., tai sudaro 182,5 proc. metinių palūkanų), tiek pinigine išraiška (392 854,30 Eur už trumpesnę nei dviejų mėnesių laikotarpį) yra aiškiai per didelės, neproporcingo dydžio bei nesuderinamos su teisingumu, protingumu ir sąžiningumo kriterijais ([CK 1.5](#) straipsnis). Maža to, teismai, sprenddami klausimą dėl netesības dydžio ir jų mažinimo, ignoravo kasacinio teismo formuojamą praktiką, pagal kurią 0,5 proc. ar 0,2 proc. dydžio netesības yra aiškiai per didelės ir turi būti sumažintos, taip pat tai, kad netesības taikanti šalis byloje privalo įrodyti savo realiai patirtus nuostolius dėl sutartinės prievolės neįvykdymo.
8. Atsiliepimu į ieškovės kasacinį skundą atsakovė prašo kasacinį skundą atmesti. Atsiliepimas grindžiamas šiais argumentais:
- 8.1. Ieškovė nepagrįstai teigia, kad atsakovė operatyviai nepriėmė kitos ieškovės siūlomos Sutarties įvykdymo užtikrinimo priemonės, kai paaiškėjo, jog objektyviai nebuvo galima įgyvendinti atsakovės iškeltos sąlygos dėl Sutarties garanto pateikimo per 10 kalendorinių dienų. Ieškovė Sutartyje ir konkurso sąlygose nustatytu laiku nepateikė atsakovei nustatytas sąlygas atitinkančios banko garantijos, nors dalyvaudama konkurse garantavo, jog atliko visus teisinius veiksmus, kad Sutartis būtų tinkamai sudaryta ir įvykdyta. Ieškovei taip pat buvo žinoma sąlyga, kad, nepateikus tokios garantijos, laikoma, jog Sutartis neįsigaliojo ir pirkėja (ieškovė) privalo sumokėti 5 proc. Sutarties kainos dydžio baudą (apie 345 018,38 Eur) bei atlyginti tiesioginius nuostolius, kiek jų nepadengia nurodyta bauda. Taigi, nors ieškovė netinkamai ir neatsakingai ruošėsi dalyvauti konkurse, nepasirūpino reikiamos garantijos pateikimu, ji, siekdama išvengti sutartinių netesības ir gauti finansinės naudos, bandė susitarti dėl kitų rūšių prievolės įvykdymo užtikrinimo priemonių. Pažymėtina, kad ieškovė konkurso laimėtoja buvo pripažinta 2018 m. rugsėjo 12 d. ir turėjo mėnesį iki Sutarties pasirašymo 2018 m. spalio 8 d. reikalaujama banko garantijai gauti, tačiau ji nepateikė įrodymų nei kad domėjosi garantijos gavimo galimybe, nei kad buvo atsisakyta tokia garantiją pateikti. Ieškovė, žinodama konkurso ir Sutarties sąlygas, neturėjo teisės reikalauti priimti kitokią prievolės įvykdymo užtikrinimo priemonę, nes taip ieškovei būtų buvusios suteiktos palankesnės kitų konkurso dalyvių atžvilgiu sąlygos. Be to, ieškovės siūlomas garanto dydžio piniginės sumos pervedimas į atsakovės sąskaitą buvo nepriimtinas, o tai, kad atsakovė netenkino visų ieškovės reikalavimų, negali būti laikoma nebendradarbiavimu. Būtent tinkamą atsakovės bendradarbiavimą įrodo tai, kad atsakovė sutiko priimti žemesnės kategorijos banko garantiją, kartu nustatydama papildomas sąlygas, kurios kompensuotų galimas rizikas ir kartu nepažeistų kitų konkurso dalyvių teisių. Taigi, būtent ieškovė neįvykdė savo įsipareigojimų, sukėlė abejonių savo sąžiningumu bei patikimumu, o atsakovė, tinkamai vykdydama bendradarbiavimo pareigą, užtikrino sutarties išsaugojimą.
- 8.2. Nesutiktina su kasacinio skundo argumentu, kad atsakovė nesilaikė mazuto krovimo grafiko, neturėjo pajėgumų krovos darbams. Sutarties specialiosios dalies 13 punkte preliminariai nurodyta, kad pardavėja (atsakovė) vienu metu galės priimti apie 30 pirkėjos (ieškovės) geležinkelio cisternų, o per 1 kalendorinę dieną pardavėja (atsakovė) pakraus apie 20 geležinkelio cisternų. Taigi, tai tik preliminarinė indikacija, skirta ieškovei informuoti apie atsakovės galimybes pakrauti atitinkamą mazuto cisternų kiekį. Kasacinio skundo argumentas, kad atsakovė įsipareigojo pakrauti po 30 cisternų, yra nepagrįstas, nes, kaip nurodyta, atsakovė nurodė galinti pakrauti po 20 cisternų. Atsakovė nevykdė krovos darbų dėl kelių esminių aplinkybių, ir pirmiausia dėl to, kad ieškovė (tiksliau, jos partnerė AB „Lietuvos geležinkeliai“) nepristatydavo į atsakovės teritoriją atitinkamo kiekio cisternų arba pristatydavo dienas įpusėjus. Kasaciniame skunde pateikiami deklaratyvūs teiginiai, kad ieškovė pristatydavo tik tokių vagonų skaičių, kurį telefonu leido pristatyti atsakovė, yra tikrovės neatitinkantys ir jokiais objektyviais įrodymais nepagrįsti kaltinimai, kurie nebuvo nagrinėti pirmosios instancijos teisme. Taip pat pažymėtina, kad ieškovė ne laiku vykdė išankstinių sąskaitų apmokėjimą, o tai nulėmė mazuto išvežimo grafiko pokyčius.
- 8.3. Byloje negalimas nukentėjusio asmens (atsakovės) gautos naudos įskaitymo į patirtą žalą instituto taikymas. [CK 6.249 straipsnio](#) 6 dalyje nustatyta tik galimybė, o ne teismo pareiga nukentėjusiojo gautą naudą įskaityti į patirtus nuostolius, jei tai nepažeidžia protingumo, sąžiningumo ir teisingumo kriterijų. Ginčo atveju atsakovė ne tik negavo naudos, bet ir patyrė nuostolių, o negavus jokios naudos, tik patyrus nuostolių, negalimas ir tariamos naudos įskaitymas į patirtą žalą. Pažymėtina, kad reikalavimas taikyti [CK 6.249 straipsnio](#) 6 dalį pirmą kartą iškeltas tik teikiant kasacinį skundą, o tai prieštarauja pamatiniams [CPK](#) įtvirtintiems ribotos apeliacijos ir kasacijos principams bei draudimui kelti naujus reikalavimus ir argumentus, kurie nebuvo nagrinėjami nei pirmosios, nei apeliacinės instancijos teisme. Šiuo atveju esant pareikštam reikalavimui dėl netesības mažinimo, atsakovė neprivalo įrodyti konkretaus savo nuostolių dydžio, nes tai paneigtų sutarties laisvės principą, susitarimas dėl netesības netektų prasmės.
- 8.4. Atsakovė nesutinka su kasacinio skundo argumentu, kad netesības yra neprotingai didelės ir turi būti mažinamos. Kiekvienu atveju turi būti vertinamos individualios bylos aplinkybės, ir tai, kad vienu ar kitu atveju tam tikro dydžio netesības buvo pripažintos neprotingai didelėmis, nereiškia tokio dydžio neprotingumo visais atvejais. Be to, tai, kad ieškovė dalį mazuto išvežė laiku, nėra priežastis mažinti netesības, nes nebuvo pasiektas tikslas, kurio atsakovė sutartimi siekė, – visiškai atsisakyti mazuto.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl ieškovės atleidimo nuo civilinės atsakomybės ar šios mažinimo dėl kreditorės (atsakovės) veiksmų

9. Ieškovė kasaciniame skunde nurodė, kad teismai netinkamai aiškino ir taikė [CK 6.253](#) straipsnio 5 dalį bei [CK 6.259](#) straipsnį, pagal kuriuos byloje privaloma įvertinti ne tik prievolę galimai pažeidusios šalies, bet ir kreditoriaus veiksmus, o nustačius, kad kreditorius yra kaltas dėl galimo prievolės pažeidimo ir (ar) nuostolių, skolininko atsakomybė turėtų būti sumažinta arba apskritai netaikoma.
10. Žala arba nuostoliai gali atsirasti ne vien dėl skolininko veiksmų ar neveikimo, bet ir dėl kreditoriaus kaltės ar esant abiejų šių asmenų kaltei. [CK 6.248 straipsnio](#) 4 dalyje nurodyta, kad tais atvejais, kai dėl žalos atsiradimo kaltas ir kreditorius, tai atlygintini nuostoliai mažinami proporcingai kreditoriaus kaltei arba skolininkas gali būti atleistas nuo civilinės atsakomybės. Ši norma yra bendroji civilinės atsakomybės norma, kuri detalizuojama specialiąja sutartinę civilinę atsakomybę reglamentuojančia [CK 6.259 straipsnio](#) 2 dalies nuostata, pagal kurią skolininko atsakomybė gali būti sumažinta arba jis gali būti visiškai atleistas nuo atsakomybės, kai kreditorius tyčia ar dėl neatsargumo prisidėjo prie netinkamų prievolės įvykdymo padarytų nuostolių padidėjimo, taip pat kai kreditorius tyčia ar dėl neatsargumo nesėmė priemonių nuostoliams sumažinti. Tai reiškia, kad, kreditoriui pažeidus sąžiningo ir apdairaus elgesio reikalavimus, skolininko prievolė atlyginti žalą turi būti sumažinama tokiu nuostolių dydžiu, už kurį atsakingas kreditorius, nes skolininkas neprivalo prisiimti atsakomybės už kreditoriaus veiksmus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. kovo 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-82-378/2019](#), 54 punktas).
11. Kasacinis teismas pabrėžia, kad kreditoriaus kaltė esant civilinei atsakomybei nepreziumuojama, nes [CK 6.248](#) straipsnyje nustatyta skolininko, o ne kreditoriaus kaltės prezumpcija. Taigi kreditoriaus kaltę pagal [CPK](#) 178 straipsnį privalo įrodyti skolininkas, kuris remiasi šia aplinkybe. Tačiau kai skolininkas nurodo aplinkybes, pagrindžiančias kreditoriaus kaltę, šiam tenka pareiga jas paneigti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. kovo 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-82-378/2019](#), 54 punktas).
12. Nors kreditoriaus kaltės nustatymas yra faktinio pobūdžio klausimas, kurio kasacinis teismas nespėdžia, tačiau ieškovė kasaciniame

skunde teigia, jog sprendžiant dėl aplinkybių, patvirtinančių atsakovės kaltę, buvo netinkamai ištirti ir įvertinti byloje surinkti įrodymai ir tokiu būdu pažeistos [CPK 185 straipsnio](#) 1 dalies nuostatos, todėl šiuo atveju pasisakytina dėl to, ar apeliacinės instancijos teismas tinkamai, nepažeisdamas įrodinėjimą bei įrodymų vertinimą reglamentuojančių teisės normų, ištyrė ir įvertino byloje surinktus įrodymus.

13. [CPK 185 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad teismas įvertina byloje esančius įrodymus pagal vidinį savo įsitikinimą, pagrįstą visapusišku ir objektyviu aplinkybių, kurios buvo įrodinėjamos proceso metu, išnagrinėjimu, vadovaudamasis įstatymais.
14. Įrodymų vertinimas turi būti grindžiamas įrodymų lygybės principu, laikantis nuostatos, kad visi įrodymai turi vienokią ar kitokią įrodomąją vertę ir kad nė vieno negalima nemotyvuotai atmesti ar laikyti svaresniu, išskyrus įstatyme nurodytas išimtis. Teismas suteikia didesnę įrodomąją galią tam įrodymui, kuris suponuoja didesnę vieno ar kito fakto buvimo ar nebuvimo tikinys. Be to, vertindamas konkrečioje byloje surinktus faktinius duomenis, teismas privalo vadovautis ir teisingumo, protingumo, sąžiningumo kriterijais ([CPK 3 straipsnio](#) 7 dalis). Teismas turi įvertinti ne tik kiekvieno įrodymo įrodomąją reikšmę, bet ir įrodymų visetą, ir tik iš įrodymų visumos daryti išvadas apie tam tikrų įrodinėjimo dalyku konkrečioje byloje esančių faktų buvimą ar nebuvimą. Teismų išvados dėl įrodinėjimo dalyko įrodymu turi būti logiškai pagrįstos bylos duomenimis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 8 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-200-219/2015](#) ir joje nurodyta kasacinio teismo praktika).
15. Teismas gali konstatuoti tam tikros aplinkybės buvimą ar nebuvimą, kai tokiai išvadai padaryti pakanka byloje esančių įrodymų; įrodymų pakankamumas byloje reiškia, kad jie tarpusavyje neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia padaryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą; dėl įrodymų pakankamumo ir patikimumo turi būti sprendžiama kiekvienu konkrečiu atveju; kai iš skirtingų byloje pateiktų įrodinėjimo priemonių gaunama prieštaringa informacija, teismas turi šį prieštaravimą išspręsti, t. y. atsakyti į klausimą, kuria informacija (duomenimis) vadovautis, o kurią atmesti; įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo taisyklės pagal įstatymą reikalauja, kad visi prieštaravimai būtų pašalinti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-121-421/2019](#), 40 punktas; 2017 m. vasario 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-33-684/2017, 28 punktas).
16. Ieškovės teigimu, bylos faktinės aplinkybės ir surinkti įrodymai patvirtina, kad dėl vėlesnio Sutarties įvykdymo yra kalta pati atsakovė (kreditore), pakankamai nebendradarbiavusi su ieškove dėl siūlomos kitos Sutarties įvykdymo užtikrinimo priemonės priėmimo bei nevykdžiusi sutartinių įsipareigojimų dėl nustatyto mazuto kiekio pakrovimo, o tai padarė tiesioginę įtaką mazuto išvežimo galimybėms ir terminams. Tačiau visos su vėlesniu Sutarties įvykdymu susijusios pasekmės buvo perkeltos išimtinai ieškovei, tinkamai neįvertinant atsakovės kaltės, nors Sutarties įvykdymas priklausė nuo abiejų sutarties šalių priimtų įsipareigojimų vykdymo ir bendradarbiavimo.
17. Apeliacinės instancijos teismas pritarė pirmosios instancijos teismo pozicijai, kad ieškovė neįrodė, jog prievolės, priimtose Sutartimi ir Susitarimu, įvykdymo terminas buvo pažeistas dėl atsakovės kaltės, o tai paneigtų ieškovės neteisėtų veiksmų, pasireiškiančių ieškovei laiku (iki 2019 m. sausio 23 d.) neišvežus perkamo mazuto, atlikimą. Teismas nustatė, kad į Sutartį buvo įtraukta kvietimo dalyvauti objekto pardavime sąlyga, susijusi su privalomu sutarties įvykdymo užtikrinimu, t. y. kad pirkėja ne vėliau kaip per 10 dienų nuo sutarties pasirašymo sutarties įvykdymui užtikrinti turi pateikti banko išduotą garantiją (Sutarties bendrosios dalies 5.1 punktas). Remiantis Sutarties bendrosios dalies 5.2 punktu, specialiosios dalies 25 punktu, šalys susitarė, kad Sutartis įsigalios pirkėjai (ieškovei) pateikus reikalaujamą garantiją patvirtinantį dokumento originalą. 2018 m. spalio 17 d. ieškovė kreipėsi į atsakovę informuodama, kad neturi objektyvios galimybės pateikti nurodytus reikalavimus atitinkančią banko garantiją, ir pasiūlė dėl Sutarties įvykdymo užtikrinimo įmokėti Sutarties garanto sumą į pardavėjos nurodytą atsiskaitytomąją sąskaitą. Atsakovė nesutiko priimti šios ieškovės siūlomos prievolės įvykdymo užtikrinimo priemonės, tačiau po derybų 2018 m. lapkričio 22 d. ieškovė ir atsakovė pasirašė Susitarimą dėl Sutarties pakeitimo, kuriame pakeitė mokėjimo už parduodamą mazutą sąlygas (nustatydamos išankstinį mokėjimą), minimalaus vienkartinio paimamo mazuto kiekį, jį sumažindamos, tačiau išlaikydamos tokį patį, kaip nustatyta Sutartyje, mėnesinį kiekį, reikalavimus garantui. Susitarimo 7 punkte buvo nustatyta, kad „Pirkėjas įsipareigoja visą pagal Sutartį parduotąją Pardavimo objekto kiekį iš Pardavėjo teritorijos išsivežti ne vėliau nei iki 2019 m. sausio 23 d. (imtinai)“. Vadinas, šalys Susitarimu sulgo dėl konkretaus mazuto išvežimo termino. Apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad ieškovei buvo žinoma, jog Susitarimas, įtvirtinantis šį terminą, buvo sudarytas būtent dėl jos vėlavimo pateikti banko garantiją. Teismas nenustatė, kad ieškovė, prieš sudarant Susitarimą, būtų kreipusis į atsakovę su prašymu nustatyti ilgesnį Sutarties įvykdymo terminą, kad ji būtų išreiškusi nesutikimą su Sutarties įvykdymo iki 2019 m. sausio 23 d. terminu, šią sąlygą būtų laikiusi nesąžininga. Esant tokioms aplinkybėms teismas pripažino, kad ieškovė neįrodė negalėjimo derėtis dėl Sutarties, Susitarimo sąlygų, priešingai, ieškovės argumentai derybų metu, jos veiksmai pasirašant Susitarimą patvirtina jos pritarimą galutiniam perkamo produkto išvežimo terminui – 2019 m. sausio 23 d. Teismas pažymėjo, kad ieškovė dar prieš sudarant Sutartį žinojo, kokie reikalavimai keliami prašomai pateikti prievolės įvykdymo užtikrinimo priemonei – garantijai, o jos laiku nepateikusi negalėjo tikėtis ir mazuto išvežimo termino pratęsimo.
18. Apeliacinės instancijos teismas taip pat nustatė, kad Sutarties specialiosios dalies 13 punktas, priešingai nei aiškina ieškovė, nesuponuoja atsakovės pareigos per vieną kalendorinę dieną pakrauti 30 geležinkelinių cisternų, o tik nustato jos technines galimybes priimti 30 cisternų. Nenustatius atsakovės pareigos per vieną kalendorinę dieną krauti po 30 vagonų parduodamos prekės, nėra pagrindo sutikti su ieškove, kad jos vėlavimą vykdyti Sutartį suponavo būtent atsakovės veiksmai. Be to, iš byloje esančių operatyvinių žurnalų, traukinio lapų nustatyta, jog ieškovės kiekvieną dieną teikiamų krauti vagonų skaičius nebuvo vienodas – dešimt, penkiolika, dvidešimt ir pan., tačiau ne 30 vagonų, kaip ji pati buvo nurodžiusi preliminariniame mazuto išvežimo grafike. Atsakovė negalėjo krauti daugiau parduodamos prekės, nei pristatyta cisternų, todėl išvežamo mazuto kiekis priklausė nuo ieškovės veiksmų. Teismas pažymėjo ir tai, kad ieškovė turėjo sunkumų apmokėdama išankstinis sąskaitas ir būtent tai lėmė mazuto krovo darbų stabdymą. Teismas atmetė ieškovės argumentą, kad ji negalėjo krauti mazuto dėl atsakovės įrangos gedimo, nes nustatė, kad atsakovė, skaičiuodama nuostolių dydį nuo 2019 m. sausio 25 d., o ne nuo 2019 m. sausio 23 d., į šią aplinkybę buvo atsižvelgusi.
19. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad byloje nustatytos aplinkybės pagrindžia apeliacinės instancijos teismo ir atsakovės atsiliepime į kasacinį skundą pateiktus argumentus, jog būtent ieškovė turėjo pareigą užtikrinti banko garantijos pateikimą atsakovei, o jos nepateikusi ji negalėjo reikalauti ir tikėtis, kad atsakovė priims bet kokią kitą ieškovės pasiūlytą prievolės įvykdymo užtikrinimo priemonę. Ieškovė laisva valia priėmė Sutartyje nustatytus įsipareigojimus ir tai, kad atsakovė nesutiko priimti ieškovės pasiūlytos kitos prievolės įvykdymo užtikrinimo priemonės, negali būti laikoma atsakovės kaltės įrodymu dėl vėlesnio Sutarties įvykdymo. Tai, kad šalys galiausiai pasiekė konsensuą ir sudarė Susitarimą, kuriuo atsakovė sutiko priimti žemesnės kategorijos banko garantiją, kartu nustatydama papildomas sąlygas, kurios kompensuotų galimas rizikas ir kartu nepažeistų kitų konkurso dalyvių teisių, priešingai nei bando įrodyti ieškovė, rodo tinkamą atsakovės bendradarbiavimą ir siekį išsaugoti Sutartį. Taip pat matyti, kad apeliacinės instancijos teismas savo išvadas dėl mazuto krovimo grindė Sutarties nuostatomis, nurodė konkrečius įrodymus ir šalių argumentus, kuriais remiasi, teismo argumentai neprieštarinti, aiškiai ir išsamiai išdėstyti. Kasacinio teismo vertinimu, ieškovė iš esmės siekia, kad byloje pateiktų įrodymų pagrindu būtų nustatytos jai palankios aplinkybės, pateikia savo įrodymų vertinimą, tačiau vien nesutikimas su teismo atliktu įrodymų vertinimu nelaikytinas įrodymų vertinimo taisyklių pažeidimu.
20. Kasacinis teismas sprendžia, kad apeliacinės instancijos teismas, vertindamas atsakovės veiksmus dėl kitos prievolės įvykdymo užtikrinimo priemonės priėmimo ir mazuto krovimo, tinkamai ištyrė ir įvertino byloje surinktus įrodymus bei nepažeidė įrodinėjimą ir įrodymų vertinimą reglamentuojančių teisės normų. Apeliacinės instancijos teismas išsamiai išanalizavo ir įvertino visus byloje surinktus įrodymus, atsižvelgė į jų turinį, santykį su kitais byloje surinktais įrodymais ir įrodymų visumą bei savo išvadas dėl įrodymų vertinimo ir jais remiantis nustatytų faktinių bylos aplinkybių pagrindė teisiniais ir faktais argumentais.
21. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad nenustatęs, jog atsakovė prisidėjo prie nuostolių atsiradimo ar padidėjimo, apeliacinės instancijos

teismas pagrįstai nesprendė dėl ieškovės atleidimo nuo civilinės atsakomybės ar jos mažinimo šiuo pagrindu.

Dėl netesybų mažinimo, kai jos aiškiai per didelės arba kai prievolė iš dalies įvykdyta

22. Netesybos – tai įstatymų, sutarties ar teismo nustatyta pinigų suma, kurią skolininkas privalo sumokėti kreditoriui, jeigu prievolė neįvykdyta arba netinkamai įvykdyta (bauda, delspinigiai) ([CK 6.71 straipsnio](#) 1 dalis), o šalių teisė susitarti dėl netesybų, *inter alia* (be kita ko), dėl jų dydžio, yra sutarties laisvės principo išraiška ([CK 6.156 straipsnis](#)). Kreditoriaus teisė reikalauti netesybų atsiranda tada, kai skolininkas prievolės neįvykdo arba ją įvykdo netinkamai ([CK 6.205 straipsnis](#)).
23. Nagrinėjamos bylos atveju šalių susitarta, kad už prievolės įvykdymo termino praleidimą nustatomos netesybos, skaičiuojamos už kiekvieną termino praleidimo dieną, t. y. laikoma, jog netesybos mokamos delspinigių forma ([CK 6.71 straipsnio](#) 3 dalis).
24. Formuodamas teismų praktiką Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pažymėjęs, kad šalių susitarimu nustatytų netesybų tikslas – kompensuoti kreditoriaus galimus praradimus neįvykdžius ar netinkamai įvykdžius sutartinius įsipareigojimus ([CK 6.71 straipsnis](#)), o šalių teisė iš anksto susitarti dėl netesybų reiškia tai, jog kreditoriui nereikia įrodinėti patirtų nuostolių dydžio, nes sutartimi sulgytos netesybos laikomos iš anksto nustatytais būsimais kreditoriaus nuostoliais, kurie pripažintini minimaliais nuostoliais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-95-313/2020, 51 punktą).
25. Taigi, minėta, šalių sutartyje sulgytos netesybos yra jų suderinta valia nustatyta sutarties sąlyga, kuri saisto šalis tuo atveju, jeigu sutartis neįvykdoma ar netinkamai įvykdoma, ir įpareigoja sutartį pažeidusią šalį sumokėti kitai šaliai sutartas netesybas, o šiai nereikia įrodinėti patirtų nuostolių dydžio. Teisėjų kolegija pažymi, kad jeigu šalys sutartyje susitarė dėl tam tikro dydžio netesybų, tai sutarties neįvykdymo ar netinkamo įvykdymo atveju skolininkas negali jo gincyti, išskyrus atvejus, kai netesybos būtų neprotingos, akivaizdžiai per didelės, atsižvelgiant į konkrečios prievolės pobūdį, padarytą pažeidimą, jo padarinius, skolininko elgesį, prievolės sumą ir pan. (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-7-75-823/2020, 65 punktą).
26. Įstatyme įtvirtinti du netesybų mažinimo pagrindai: netesybos mažinamos, kai jos aiškiai per didelės arba kai prievolė iš dalies įvykdyta ([CK 6.73 straipsnio](#) 2 dalis, 6.258 straipsnio 3 dalis). Savokos „aiškiai per didelės netesybos“ ([CK 6.73 straipsnio](#) 2 dalis) arba „neprotingai didelės netesybos“ ([CK 6.258 straipsnio](#) 3 dalis) įstatyme nesukonkretintos, todėl nustatant, ar netesybos nėra pernelyg didelės, motyvuotai gali būti atsižvelgiama į įvairias aplinkybes, kurių sąrašas nebaigtinis: į šalių sutartinių santykių pobūdį ir sutarties tikslus, ar šalys yra vartotojai, į kreditoriaus patirtų nuostolių dydį, skolininko elgesį, į [CK 1.5](#) straipsnyje įtvirtintus teisingumo, sąžiningumo, protingumo principus, sutarties šalių interesų pusiausvyrą, [CK 6.251](#) straipsnyje, reglamentuojančiame visiško nuostolių atlyginimo principą, nustatytus kriterijus: atsakomybės prigimtį, šalių turtinę padėtį, šalių tarpusavio santykius, kt. Kita vertus, netesybų mažinimas neturi pakeisti nuostolius patyrusios šalies interesus.
27. Koks netesybų dydis yra tinkamas konkrečiu atveju, yra fakto klausimas, kurį byloje turi įrodyti šalys. Priklausomai nuo faktinės situacijos, tas pats netesybų dydis (procentine ar pinigine išraiška) vienu atveju gali būti pripažintas tinkamu, o kitu – aiškiai per dideliu. Dėl to ir teismų praktikoje negali būti vieno konkretaus dydžio, kuris neabejotinai reikštų, kad netesybos neatitinka įstatymuose nustatytų kriterijų ir turi būti mažinamos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-35-823/2021, 46 punktą). Remdamasi tuo, teisėjų kolegija laiko nepagrįstu ieškovės kasacinio skundo argumentą, kad teismų praktikoje 0,5 proc. ar 0,2 proc. dydžio netesybos yra laikomos aiškiai per didelėmis ir turi būti sumažintos.
28. Kaip yra išaiškinęs Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, šalių teisė iš anksto susitarti dėl netesybų skirta tam, kad kreditoriui nereikėtų įrodinėti savo patirtų nuostolių dydžio, nes sutartimi sulgytos netesybos laikomos iš anksto nustatytais būsimais kreditoriaus nuostoliais, kurie gali būti pripažinti minimaliais nuostoliais. Kitaip tariant, vienas netesybų tikslų – sumažinti kreditoriaus įrodinėjimo našta reikalaujant atlyginti nuostolius (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 8 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-267-916/2015](#)). Taigi, pareiga įrodyti, kad netesybos yra aiškiai per didelės, tenka netesybas mažinti prašančiai šaliai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 25 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-7-75-823/2020](#)). Dėl to atmetinas kasacinio skundo argumentas, kad netesybas taikanti šalis byloje privalo įrodyti savo realiai patirtus nuostolius dėl sutartinės prievolės neįvykdymo.
29. Kaip minėta, tai, koks netesybų dydis yra tinkamas konkrečiu atveju, yra fakto klausimas, todėl kasacinis teismas teismo procesinio sprendimo dalį dėl netesybų mažinimo teisėtumo ir pagrįstumo tikrina tik tuo aspektu, ar sprendžiant dėl netesybų mažinimo nebuvo pažeisti įstatyme ir teismų praktikoje įtvirtinti netesybų mažinimo pagrindai ir kriterijai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 25 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-7-75-823/2020](#), 69 punktą).
30. Ieškovė kasaciniame skunde nurodo, kad, atsisakydami sumažinti ieškovei taikytas netesybas, teismai netinkamai aiškino ir taikė [CK 6.73 straipsnio](#) 2 dalį ir [CK 6.258 straipsnio](#) 3 dalį. Ieškovės teigimu, šioje byloje egzistavo abu netesybų sumažinimo pagrindai: a) ieškovė visiškai įvykdė Sutartį; b) ieškovei taikytos netesybos tiek procentine išraiška (0,5 proc., tai sudaro 182,5 proc. metinių palūkanų), tiek pinigine išraiška (392 854,30 Eur už trumpesnę nei dviejų mėnesių laikotarpį) yra aiškiai per didelės, neproporcingo dydžio bei nesuderinamos su teisingumo, protingumo ir sąžiningumo kriterijais ([CK 1.5 straipsnis](#)).
31. Kasacinis teismas sprendžia, kad nagrinėjamos bylos atveju pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai vertino kriterijus, pagal kuriuos sprendžiama, ar netesybos ne per didelės, ir nustatė, kad Sutartis ir Susitarimas sudaryti laisva šalių valia, ieškova – juridinis asmuo, siekiantis pelno, turintis patirties derybų sferoje. Jai taikomi didesni atidum ir rūpestingumo reikalavimai, todėl laikyti, kad ieškovo, sudarydama Sutartį ir Susitarimą, turėjo (galėjo) įvertinti jų nuostatas bei savo galimybes vykdyti prisiimtus įsipareigojimus, o jų pažeidimo atveju – galimas Sutarties ir Susitarimo nevykdymo teisinės pasekmės. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai akcentavo, kad ieškovė nepateikė jokių įrodymų, kad, sudarydama Sutartį ir Susitarimą, neturėjo realios galimybės derėtis dėl jų sąlygų (įskaitant ir sąlygą dėl delspinigių), tuo labiau kad sudarytas Susitarimas yra išimtinai šalių derybų rezultatas, taip pat kad sudarant susitarimus 0,5 proc. dydžio delspinigiai būtų buvę neprotingi, neatitinkantys rinkoje taikytų netesybų normų.
32. Teisėjų kolegija pripažįsta nepagrįstu kasacinio skundo argumentą, kad byloje netinkamai įvertintas kitas savarankiškas netesybų mažinimo pagrindas – prievolės įvykdymas. Netesybos (delspinigiai) yra viena iš prievolių įvykdymo užtikrinimo priemonių, jos skaičiuojamos skolininkui neįvykdžius prievolės (ar ją įvykdžius netinkamai). Teismai, atsižvelgdami į konkrečios bylos aplinkybes ir remdamiesi [CK 1.5](#) straipsniu, turi teisę, tačiau ne pareigą, sumažinti pagal sutartis atsiradusias netesybas.
33. Pripažintina pagrįsta bylą nagrinėjusių teismų pozicija, kad, nagrinėjamu atveju sprendžiant dėl apskaičiuotų delspinigių dydžio, teisiskai reikšmingu laikytinas ieškovės susitarimais prisiimtų įsipareigojimų įvykdymo laikotarpis. Teismai nustatė, kad ieškovė terminą Sutarties įvykdyti praleido beveik dviem mėnesiais, o pagal Susitarimo nuostatas visas Sutarties įvykdymo terminas buvo du mėnesiai. Toks termino įvykdyti prievolę praleidimas, kasacinio teismo vertinimu, laikytinas žymiu ir todėl neteikiantčiu pagrindo mažinti delspinigių dydį dėl to, kad prievolė yra įvykdyta. Taigi, sutiktina su bylą nagrinėjusių teismų išvada, kad nagrinėjamu atveju prievolės įvykdymas – viso mažuto išvežimas – nelaikytinas pakankamu pagrindu sumažinti apskaičiuotus delspinigius.
34. Apibendrinama išdėstytus argumentus, teisėjų kolegija sprendžia, kad kasacinio skundo argumentai nepagrįdžiai, jog apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas dėl netesybų dydžio mažinimo, netinkamai aiškino ir taikė netesybų mažinimą reglamentuojančias materialiosios teisės normas ar nukrypo nuo šiuo klausimu formuojamos kasacinio teismo praktikos, todėl skundžiamos apeliacinės instancijos teismo nutarties dalis dėl delspinigių (ne)sumažinimo dėl jų dydžio ar prievolių įvykdymo pripažįstama teisėta ir pagrįsta.

35. Ieškovė kasaciniame skunde teigia, kad dėl vėlesnio nei 2019 m. sausio 23 d. Sutarties įvykdymo atsakovė gavo net 495 499,13 Eur naudos, nuo 2019 m. sausio 23 d. rinkoje smarkiai padidėjus mazuto kainoms. Remiantis [CK 6.249 straipsnio](#) 6 dalimi bei jos aiškinimu kasacinio teismo praktikoje, į šią atsakovės (kreditorės) gautą naudą turėjo būti atsižvelgiama sprendžiant dėl civilinės atsakomybės ieškovei taikymo, ypač įvertinus tai, kad ši atsakovės gauta nauda net keletą kartų viršija atsakovės byloje deklaruotus, neįrodytus nuostolius bei taikytų netesybų sumą. Tačiau teismas šias aplinkybes ignoravo, jas laikė teisiskai nereikšmingomis. Tokiu būdu teismai netinkamai taikė [CK 6.249 straipsnio](#) 6 dalį, įtvirtinančią kreditorės gautos naudos įskaitymą į nuostolius. Be to, pripažinus atsakovės teisę į netesybas, kai dėl to paties veiksmo (vėlesnio Sutarties įvykdymo) atsakovė gavo naudos, buvo įteisintas vienos iš Sutarties šalių (atsakovės) nepagrįstas praturtėjimas kitos šalies sąskaita.
36. Atsakovė, atsikirsdama į šį ieškovės kasacinio skundo argumentą, pažymėjo, kad reikalavimas taikyti [CPK 6.249 straipsnio](#) 6 dalies nuostatas pirmą kartą iškeltas tik teikiant kasacinį skundą, o tai prieštarauja pamatiniams [CPK](#) įtvirtintiems ribotos apeliacijos ir kasacijos principams bei draudimui kelti naujus reikalavimus ir argumentus, kurie nebuvo nagrinėjami nei pirmosios, nei apeliacinės instancijos teisme. Kasacinis teismas sutinka su tokia atsakovės argumentu.
37. [CPK](#) 341 straipsnyje įtvirtintas kasacijos draudimo pagrindas – kasacija negalima dėl pirmosios instancijos teismo sprendimų ir nutarčių, neperžiūrėtų apeliacine tvarka. [CPK](#) 353 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskųstus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. [CPK](#) 347 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad kasaciniame skunde neleidžiama remtis naujais įrodymais bei aplinkybėmis, kurie nebuvo nagrinėti pirmosios ar apeliacinės instancijos teisme.
38. Pagal civiliniame procese galiojantį dispozityvumo principą teismo nagrinėjimo dalyko nustatymas yra ginčo šalių, o ne teismo pareiga; teismas nagrinėja ginčą neperžengdamas ginčo šalių nustatytų ribų. Taigi teismo nagrinėjimo dalykas nustatomas atsižvelgiant į pareikšto ieškinio dalyką ir faktinį pagrindą, taip pat į atsakovo atsikirtimų pagrindu nurodytas aplinkybes. [CPK 135 straipsnio](#) 1 dalyje, reglamentuojančioje ieškinio turinio reikalavimus, be kita ko, nustatyta, kad ieškinyje turi būti nurodoma: aplinkybės, kuriomis ieškovas grindžia savo reikalavimą (faktinis ieškinio pagrindas), ir ieškovo reikalavimas (ieškinio dalykas) ([CPK 135 straipsnio](#) 1 dalies 2, 4 punktai), be to, ieškinyje turi būti nurodyti įrodymai, patvirtinantys ieškovo išdėstytas aplinkybes ([CPK 135 straipsnio](#) 1 dalies 3 punktas, 2 dalis).
39. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, aiškindamas ir taikydamas šias teisės normas, yra nurodęs, kad ieškinio dalykas – tai materialusis teisinis reikalavimas, ieškovo pasirinktas pažeistų ar ginčijamų teisių gynimo būdas. Ieškovas turi teisę ir pareigą pasirinkti bei tiksliai suformuluoti ieškinio dalyką, t. y. suformuluoti jį taip, kad būtų aišku, kokio materialinio teisinio rezultato siekiama iškeltant bylą, nes būtent ieškinio dalyko (ir pagrindo) tinkamas suformulavimas užtikrina tinkamą teisės kreiptis į teismą įgyvendinimą, leidžia apibrėžti bylos teismo nagrinėjimo ribas ir sudaro pagrindą įstatymo nustatyti ir ieškovo pasirinktu būdu apginti pažeistas teises (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 22 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-282-686/2015](#) ir joje nurodyta kasacinio teismo praktika). Ieškinio pagrindas – tai faktinės aplinkybės, kuriomis ieškovas grindžia savo materialųjį teisinį reikalavimą, t. y. ieškinio dalyką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. balandžio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-95-403/2021](#), 19 punktas).
40. Nagrinėjamu atveju ieškovė ieškiniu prašė iš atsakovės priteisti nepagrįstai ieškovei taikytas netesybas – 392 854,30 Eur. Ieškinyje ieškovė įrodinėjo, kad ji nepažeidė Sutarties, taip pat kad Sutartis laiku neįvykdyta dėl atsakovės kaltės, o taikytos netesybos yra savaimė per didelės. Nors ieškinyje paminėta, kad atsakovė dėl vėlesnio Sutarties įvykdymo gavo naudos ir nepatyrė nuostolių, tačiau reikalavimas atsakovės gautą naudą įskaityti į patirtus nuostolius nebuvo suformuluotas ([CK 6.249 straipsnio](#) 6 dalis), todėl ši aplinkybė nebuvo teismo nagrinėjimo dalykas, dėl jos teismai iš esmės nepasisakė. Teisėjų kolegija pažymi, kad ieškovei nuo pat bylos iškėlimo teisme atstovavo profesionalūs teisininkai, todėl jai neabejotinai buvo žinoma pareiga tinkamai, aiškiai ir nedviprasmiškai suformuluoti ieškinio dalyką ir nurodyti jo pagrindą. Atsižvelgiant į tai, kad teismai nenagrinėjo klausimo dėl galimai atsakovės gautos naudos įskaitymo į patirtus nuostolius, šis klausimas negali būti keliamas ir kasaciniame teisme ([CPK 341 straipsnis](#)), jis nėra kasacinio nagrinėjimo objektas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo

41. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, iš antrosios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos ([CPK 93 straipsnio](#) 1, 2 dalys, 98 straipsnio 1 dalis). Netenkinus kasacinio skundo, ieškovės patirtos bylinėjimosi išlaidos neatlyginamos, o atsakovė duomenų apie bylinėjimosi išlaidų patyrimą kasaciniam teismui nepateikė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu ir 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. spalio 22 d. nutartį palikti nepakeistą.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Alė Bukaviniene

Grażina Davidonienė

Andžej Maciejewski